

Zpráva ze zahraniční pracovní cesty

Datum: 31.3. - 2.4. 2014
Místo: Kyjev - Ukrajina
Projekt: Reprezentace ÚSTR
Účel: reprezentace ÚSTR na mezinárodním setkání, jednání s ředitelem archivu
Bezpečnostní služby Ukrajiny (SBU)
Účastník cesty: Adam Hradilek

Zahraněční pracovní cestu jsem zahájil odletem z Prahy do Kyjeva dne 31.3.2014. V odpoledních hodinách jsem se zúčastnil pracovní schůzky ke konferenci o lustracích. Následující den - 1.4.2014 - jsem na konferenci vystoupil s příspěvkem „Lustration in the Czech Republic (Czechoslovakia) 1991 – 2014“. Popsal jsem vznik zákona, proces lustrací a diskusi s ní související (vycházel jsem ze stěžejních expertních textů, které byly na toto téma publikovány).

V průběhu dne jsem se setkal k půlhodinovému rozhovoru s českým velvyslancem na Ukrajině Ivanem Počuchem, který si přišel prezentaci vyslechnout. S ohledem na „divoké lustrace“ na západě Ukrajiny i v dalších oblastech zdůraznil akutní potřebu vytvoření zákonného rámce pro lustrace. Vybídl přitom ÚSTR a ABS, aby v této věci zprostředkovaly zkušenost s lustracemi v ČR a poskytly zpětnou vazbu tvůrcům ukrajinského lustračního zákona.

Následující den - 2.4.2014 - jsem vedl jednání s ředitelem archivu Ukrajinské bezpečnostní služby (SBU) I. Kulikem. Setkání byl přítomen i bývalý ředitel S. Kokin. Během hodinového jednání jsem seznámil pana Kulika s aktivitami ÚSTR na poli archivního výzkumu na Ukrajině a problémy spojenými s prací v archivech SBU (zákaz práce v regionálních archivech SBU v květnu 2013). Po diskusi s panem Kokinem mne pan ředitel Kulik ubezpečil, že od této chvíle jsou nám otevřeny dveře ve všech pobočkách archivu SBU a že si váží naší práce na tomto poli. Vzhledem k tomuto postoji a nestabilní situaci na Ukrajině navrhuji urychleně podniknout služební cestu do Lvova a Užhorodu, kde se nachází stěžejní část materiálů SBU k problematice Čechoslováků zavlečených do sovětských táborů Gulagu. V Kyjevě se pak nachází množství materiálů sovětských tajných služeb dotýkajících se Československa. Ty budou předmětem jednání mezi ÚSTR/ABS a SBU v červnu tohoto roku.

Krátce po setkání v SBU jsem odjel na letiště a vrátil se do ČR.

Pro ilustraci uvádím několik postřehů z konference:

Ředitel ukrajinského Ústavu paměti národa V. Vjatrovič během konference zdůraznil, že ústředním zájmem lustrací nebudou prominenti a spolupracovníci sovětského režimu, který padnul před téměř 25 lety, ale hlavně ti, kteří se zkomproitovali v období vlády V. Janukoviče a pracovali proti zájmům Ukrajiny. Podle názoru Jevhena Zacharova z Helsinského výbor pro lidská práva na Ukrajině však musí být zahrnuti do lustrací i bývalí spolupracovníci s KGB a představitelé sovětského režimu s tím, že stále představují hrozbu pro demokratický vývoj na Ukrajině. Přestože uplynula dlouhá doba, je například Vladimir Putin důkazem toho, že bývalí zaměstnanci a spolupracovníci s KGB by měli ztratit vliv na vývoj na Ukrajině. Leonid Antoněnko z Asociace ukrajinských právníků a člen pracovní skupiny k lustracím na Ukrajině připomněl, že se ukrajinský lid nesešel na Majdanu kvůli spolupracovníkům KGB, ale kvůli rozkrádání Ukrajiny. Z toho důvodu by měla být korupce hlavní součástí lustračního procesu. Igor Gorčik novinář a aktivista z „Internet TV“ a občanského sdružení „Naša zemlja“ se vyslovil proti tomu, aby v návrhu lustračního zákona byla specificky jmenována komunistická strana, když se aktivitám jdoucím proti zájmům Ukrajiny a jeho občanům dopouštěly osoby napříč politickým spektrem.